

Radca Prawny
Tomasz Furgał
20-501 Lublin, ul. Nadbystrzycka 85
NIP 526-109-600, KRS 000033395

Lublin, dnia 4 stycznia 2022 r.

Trybunał Konstytucyjny

al. J. Ch. Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżący: J   P

reprezentowany przez:

pełnomocnika radcę prawnego Tomasza Furgała

Nr wpisu: Lb-1195

oraz

pełnomocnika radcę prawnego

dr hab. Grzegorza Koksanowicza

Nr wpisu: Lb-1194

adres do doręczeń:

Kancelaria Radcy Prawnego Tomasz Furgał

ul. Nadbystrzycka 85

20-501 Lublin

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Działając w imieniu skarżącego J   P   (pełnomocnictwo w załączeniu)
wnoszę o stwierdzenie, że:

art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1805), w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 142 lit. b ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469), w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia będącego następstwem negatywnego rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu, a wydanego (rozpoznanego) po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji,

- jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust.1 oraz w związku z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny sprawy

W dniu   listopada 2020 r., na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika powoda J   P   od wyroku sądu pierwszej instancji, zapadł wyrok Sądu Okręgowego w L   . Orzeczenie wydane zostało na posiedzeniu niejawnym. Odpis wyroku sądu drugiej instancji został doręczony pełnomocnikowi powoda w dniu 1 grudnia 2020 r.

Wniosek o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem pełnomocnik powoda złożył w dniu   grudnia 2020 r. (data stempla pocztowego). Odpis wyroku z   listopada 2020 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi powoda w dniu   stycznia 2021 r. W dniu   marca 2021 r. (data stempla pocztowego) pełnomocnik powoda złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w L   z   listopada 2020 r. Zarządzeniem z   maja 2021 r. Sąd Najwyższy zwrócił skargę kasacyjną wraz z aktami celem weryfikacji dochowania terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem.

Postanowieniem z   czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w L   w pkt I odrzucił spóźniony wniosek powoda o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L   z   listopada 2020 r., w pkt II odrzucił niedopuszczalną skargę kasacyjną wniesioną przez powoda od wyroku Sądu Okręgowego w L   z   listopada

2020 r. Odpis powyższego postanowienia został doręczony pełnomocnikowi powoda w dniu 29 czerwca 2021 r.

- dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w L
z czerwca 2021 r.

W dniu lipca 2021 r. pełnomocnik powoda złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L z listopada 2020 r. oraz wniosek o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku. W uzasadnieniu pełnomocnik powoda uprawdopodobnił okoliczności uzasadniające wniosek, wskazując na wynikającą z zaleceń lekarskich konieczność ograniczenia aktywności zawodowej w dniach grudnia 2020 r.

- dowód: wniosek z lipca 2021 r. oraz jego uzupełnienie z lipca 2021 r.

Postanowieniem z sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy w L w pkt I oddalił wniosek o przywrócenie terminu, w pkt II odrzucił jako spóźniony wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L z listopada 2020 r.

- dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w L
z sierpnia 2021 r.

Pełnomocnik powoda zażaleniem z września 2021 r. zaskarżył pkt II postanowienia Sądu Okręgowego w L z sierpnia 2021 r.

- dowód: zażalenie pełnomocnika powoda z września 2021 r.

Sąd Okręgowy w L postanowieniem z września 2021 r. odrzucił zażalenie pełnomocnika powoda z września 2021 r. uznając je za niedopuszczalne.

- dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w L VI
z dnia z września 2021 r.

II. Podstawy skargi konstytucyjnej

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji „Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do

Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.” Warunki wniesienia skargi konstytucyjnej doprecyzowuje ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, a w szczególności art. 77 ust. 1 tej ustawy: „Skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.”

II.1. Wskazanie przepisów prawa, którym skarżący zarzuca niekonstytucyjność i w stosunku do których domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją:

- zarzut niekonstytucyjności dotyczy art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w stanie prawnym obowiązującym od 7 listopada 2019 r.

Skarżący formułuje zarzut niekonstytucyjności art. 394² § 1¹ poprzez wyłączenie możliwości zaskarżenia w drodze zażalenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu, w stanie prawnym po 7 listopada 2019 r.

Skarga konstytucyjna jest wnoszona na tle znowelizowanych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2019 r., poz. 1469) przepisów procedury cywilnej dotyczącej zaskarżalności postanowień, w tym postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wydanego (rozpoznanego) przez sąd drugiej instancji, jako postanowienia kończącego postępowanie w sprawie.

Zgodnie z treścią art. 394 § 1 k. p. c., zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego zawarte w katalogu postanowień i zarządzeń podlegających zaskarżeniu zażaleniem.

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzająca do systemu tzw. zażalenie poziome, zakłada że ponowna ocena kwestii incydentalnych (określona w katalogu

art. 394^{1a} k.p.c.) nie powinna, co do zasady łączyć się z przeniesieniem sprawy do sądu wyższej instancji. Wprowadzona zmiana ma na celu przyspieszenie postępowania oraz przeciwdziałać wykorzystywaniu zażalenia jako instrumentu do przewlekania postępowania. Proponuje się więc przyjąć jako zasadę „zażalenie poziome”, z wyłączeniem wyczerpująco wyliczonych kategorii spraw:

- 1) **postanowienia, które kończą postępowanie w sprawie** (umorzenie postępowania lub zwrot pozwu),
- 2) postanowienia, które wiążą się z przeniesieniem postępowania do innego sądu,
- 3) postanowienia, które powodują przerwę w toku postępowania (zawieszenie postępowania).

W uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3137) wyraźnie wskazano, że: *„Kwestie te, choć formalnie są incydentalne, to jednak z praktycznego punktu widzenia strony postępowania decydują o bycie lub toku sprawy. To uzasadnia ściślejszą kontrolę orzeczeń sądu pierwszej instancji w tym zakresie, wobec czego należy utrzymać powierzenie jej sądowi drugiej instancji”*.

Na wypadek, gdy postanowienie należy do obu grup naraz (np. kończy postępowanie odmawiając sporządzenia uzasadnienia), wprowadzono regułę kolizyjną, że zażalenie na nie rozpoznaje sąd II instancji. Zgodnie z art. 394^{1b} k.p.c. jeżeli zaskarżono postanowienie, o którym mowa w art. 394 § 1 i zarazem w art. 394^{1a} § 1, zażalenie rozpoznaje sąd II instancji (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis).

Z przytoczonych przepisów jednoznacznie wynika, że w przypadku postanowień kończących postępowanie w sprawie wydanych przez sąd pierwszej instancji ustawodawca przewidział możliwość ich zaskarżenia do sądu drugiej instancji. Jest to rozwiązanie, ze względu na wagę rozstrzygnięcia sądu (**postanowienie kończy postępowanie w sprawie**), zasadne, słuszne i zgodne z interesem strony, która poniosłaby ujemne i - w przypadku braku możliwości zaskarżenia - definitywne skutki tego rodzaju rozstrzygnięcia. Rozwiązanie to spełnia konstytucyjny standard prawa do sądu, realizuje zasadę dwuinstancyjności postępowania oraz respektuje prawo strony do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji.

Z kolei, art. 394² w § 1 i § 1¹ k.p.c. wymienia katalog postanowień sądu drugiej instancji, na które przysługuje zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji (zażalenie

poziome). Nie ma jednak w tym katalogu postanowienia wydanego przez sąd drugiej instancji w przedmiocie odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Podkreślić w tym miejscu należy, że jest to postanowienie kończące postępowanie w sprawie.

Wskazany powyżej model zaskarżalności postanowień w procedurze cywilnej ukształtowany został na podstawie art. 1 pkt 139-143 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 poz. 1469), która w tym zakresie zaczęła obowiązywać od dnia 7 listopada 2019 r. (zgodnie z treścią art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.).

W stanie prawnym obowiązującym od 7 listopada 2019 r., nastąpiło uchylenie dotychczas obowiązującego art. 394¹ §2 k.p.c.: *„W sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.”*

W uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3137) wskazano, że: *„w postępowaniu odwoławczym – ograniczając, tak jak do tej pory, katalog postanowień podlegających zaskarżeniu, który należy uzupełnić o postanowienie o odrzuceniu apelacji. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394². W wyniku tej zmiany art. 394¹ § 2 staje się zbędny i podlega uchyleniu(...)”*

Z przytoczonego fragmentu uzasadnienia, wynika że w treści projektowanego art. 394², zdaniem autora uzasadnienia, zawiera się treść obowiązującego do tej pory art. 394¹ § 2 dlatego staje się on zbędny.

Jest to założenie błędne z uwagi na to, że art. 394² nie obejmuje wszystkich sytuacji, w których sąd drugiej instancji wydaje postanowienie kończące postępowanie w sprawie. Przykładem jest chociażby postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji (jak miało to miejsce w przedstawionym wyżej stanie faktycznym sprawy na kanwie której wnoszona jest skarga kasacyjna).

Przeprowadzona wyżej analiza, odnosząca się do postanowień kończących postępowanie w sprawie wydawanych przez sąd pierwszej instancji wynika, że nie tylko nie

zostały one poddane zaskarżeniu w modelu „zażalenia poziomego” lecz przewidziano – że względu na ciężar gatunkowy rozstrzygnięcia – rozpoznanie zażalenia przez sąd drugiej instancji (dewolutywność).

W analogicznej sytuacji mającej miejsce przed sądem drugiej instancji, a więc w sytuacji wydania przez ten sąd postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, nie tylko nie poddano go modelowi „zażalenia poziomego”, ale **w ogóle wyłączono jego zaskarżalność.**

Merytoryczna tożsamość czynności podejmowanych czy to przez sąd pierwszej instancji, czy też przez sąd drugiej instancji w obu wypadkach jest oczywista, wobec czego naturalne winno być zastosowanie, także w tym przypadku kiedy postanowienie kończące postępowanie w sprawie wydaje sąd drugiej instancji, drogi zaskarżenia.

II.2. Zaskarżalność postanowienia sądu drugiej instancji o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia w stanie prawnym po 7 listopada 2019 r.

Przyjęcie odmiennego punktu widzenia prowadzi od nieracjonalnych i trudnych do zaakceptowania wyników. Jeśli postanowienie o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia, jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie, wyda sąd pierwszej instancji, to podlega ono zaskarżeniu w drodze zażalenia i to o dewolutywnym charakterze. Skoro zatem sąd drugiej instancji rozpoznaje po raz pierwszy wniosek o sporządzenie uzasadnienia a następnie postanowieniem wniosek ten odrzuca, to tego rodzaju postanowienie sądu drugiej instancji, jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie, winno być zaskarżalne. Przyjęta przez ustawodawcę ogólna zasada zaskarżalności postanowień kończących postępowanie w sprawie wydanych przez sąd pierwszej instancji winna mieć zastosowanie także gdy tego rodzaju postanowienie po raz pierwszy wydaje sąd drugiej instancji.

Sąd drugiej instancji rozpoznając wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia wydanego przez ten sąd jest sądem drugiej instancji tylko z formalnego (ustrojowego) punktu widzenia, ze względu na jego usytuowanie w strukturze sądownictwa powszechnego. Wedle kryteriów funkcjonalnych jest on natomiast sądem pierwszej instancji, ponieważ w sprawie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu orzeka po raz pierwszy. Skarżony art. 394² § 1¹ k.p.c. wyłącza więc jakąkolwiek weryfikację postanowienia w przedmiocie

odrzućcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu, wydanego po raz pierwszy przez sąd okręgowy, formalnie orzekający jako sąd drugiej instancji.

Rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji wydane w danej kwestii pierwszy raz ale w istotny sposób oddziałujące na realizację praw podmiotowych powinno podlegać weryfikacji. W ocenie skarżącego w stanie prawnym obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r. na postanowienie odrzucające wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku wydane przez sąd drugiej instancji, jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie, przepisy procedury cywilnej winny dopuszczać chociażby zażalenie poziome. Tym bardziej, że w stanie prawnym obowiązującym przed 7 listopada 2019 r. obowiązywał art. 394¹ § 2 k.p.c., który przewidywał możliwość zaskarżenia zażaleniem tego rodzaju postanowienia.

II.3. Wzorce kontroli wraz z uzasadnieniem w jaki sposób kwestionowana regulacja narusza konstytucyjne prawo skarżącego

Skarżący zarzuca przepisowi art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1805), w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 142 lit. b ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469) naruszenie:

= prawa do sądu wyrażonego w art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust.1 oraz w związku z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji *„Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”*.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na prawo to składają się następujące elementy:

- 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem;
- 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności;
- 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd;

4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

W ocenie skarżącego naruszenie prawa do sądu ma miejsce w odniesieniu do drugiego z wyżej wymienionych elementów tj. prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości.

Rozważając treść prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, Trybunał Konstytucyjny ustalił, że na zasadę sprawiedliwości proceduralnej składają się w szczególności następujące wymagania: 1) możliwości bycia wysłuchanym, 2) ujawniania w sposób czytelny motywów rozstrzygnięcia, co ma zapobiegać jego dowolności i arbitralności oraz 3) zapewnienia uczestnikowi postępowania przewidywalności jego przebiegu.

W niniejszej sprawie, w ocenie skarżącego doszło do naruszenia prawa do sądu poprzez ukształtowanie procedury niezgodnie z wymogami sprawiedliwości proceduralnej, w szczególności poprzez naruszenie prawa skarżącego do bycia wysłuchanym oraz zapewnienia uczestnikowi postępowania przewidywalności jego postępowania. Nie do pogodzenia z prawem jednostki do sądu jest sytuacja, w której wydane przez sąd pierwszej instancji postanowienie kończące postępowanie w sprawie podlega zaskarżeniu zażaleniem o dewolutywnym charakterze podczas gdy, identyczne co do charakteru (kończące postępowanie w sprawie) i treści (odrzućcie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku) postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji w ogóle jest niezaskarżalne. Właśnie w tym braku symetryczności gwarancji skarżący dostrzega naruszenie prawa do sądu i prawa do zaskarżenia oraz kontroli orzeczeń w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym. Jeszcze raz w tym miejscu pokreślić należy wagę rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie wydane przez sąd drugiej instancji dla strony postępowania.

Jak to już zostało podniesione, sąd drugiej instancji rozpoznając wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku wydanego przez ten sąd, jest sądem drugiej instancji tylko z formalnego (ustrojowego) punktu widzenia, ze względu na jego usytuowanie w strukturze sądownictwa powszechnego. **W aspekcie funkcjonalnym jest on natomiast sądem pierwszej instancji, ponieważ w sprawie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu orzeka po raz pierwszy.** Skarżony art. 394² § 1¹ k.p.c. wyłącza zatem jakąkolwiek weryfikację postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu, wydanego po raz pierwszy przez sąd okręgowy, formalnie orzekający jako sąd drugiej instancji.

Istotnym elementem prawa do sądu jest prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Z tego względu wzorzec kontroli w stosunku do skarżonego przepisu podany został jako naruszenie art. 45 konstytucji w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z tym ostatnim przepisem: „*Postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne.*” Artykuł 176 ust. 1 Konstytucji jest przepisem gwarancyjnym, bo - dopełniając postanowienia art. 78 Konstytucji - konkretyzuje treść prawa jednostki do zaskarżenia decyzji sądu w ramach postępowania sądowego. Gwarancja proceduralnej kontroli postępowania sądowego służy zapobieganiu pomyłkom i arbitralności decyzji podejmowanych w pierwszej instancji (zob. wyrok TK z 12 czerwca 2002 r., sygn. P 13/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 42). Prawo do sądu wzmacnia gwarancja instancyjności jako proceduralnej zasady postępowania sądowego (zob. wyrok TK z 18 maja 2004 r., sygn. SK 38/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 45). Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie ustalił, że konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności:

- a) dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie - przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji;
- b) powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji - co do zasady – sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego;
- c) odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne.

Z kolei art. 78 Konstytucji stanowi: „*Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarzania określa ustawa.*”

Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania ma eliminować ryzyko pomyłki sądowej bądź zabezpieczać przed arbitralnością rozstrzygnięć sądu pierwszej instancji. Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do rozstrzygnięć kończących postępowanie w sprawie. W przypadku bowiem uprawomocnienia się tego rodzaju orzeczenia sprawa jest definitywnie zakończona. Pozbawienie strony możliwości domagania się kontroli instancyjnej postanowienia kończącego postępowanie w sprawie stoi w sprzeczności z konstytucyjnym prawem strony do zaskarzania orzeczeń i decyzji wydanych przez sąd pierwszej instancji. Z tego powodu wyeliminowanie przez ustawodawcę możliwości

zaskarżenia tego rodzaju postanowień stanowi naruszenie prawa do sądu właśnie poprzez pozbawienie strony możliwości domagania się kontroli zapadłego orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09 stwierdził, że o kwalifikacji postępowania jako pierwszej lub drugiej instancji nie może rozstrzygać jedynie fakt, że sąd w pewnym zakresie dokonuje nowych ustaleń lub rozpoznaje daną kwestię „po raz pierwszy”. Za utrwalony i dominujący w orzecznictwie konstytucyjnym można uznać pogląd, zgodnie z którym „sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe, w wyniku którego organ ten ma wydać rozstrzygnięcie dotyczące sporu istniejącego między stronami” (OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1). Kwestia wpadkowa nie mieści się w ramach tak pojmowanego sporu. Jednak gdy sąd drugiej instancji rozstrzyga jakąś kwestię po raz pierwszy, to rozstrzygnięcie tej kwestii - z uwagi na istotne znaczenie dla praw jednostki - powinno być weryfikowane. Takiej weryfikacji wymaga wywiedziona z art. 45 ust. 1 Konstytucji zasada sprawiedliwości proceduralnej.(por. wyrok TK z dnia 2 czerwca 2010 r., SK 38/09).

Skarga konstytucyjna w niniejszej sprawie dotyczy pominięcia prawodawczego, ponieważ w żadnym z istniejących przepisów (art. 394 k.p.c. i nast.) nie przewidziano zaskarżenia postanowienia odrzucającego wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji wydawanego przez ten sąd, jako postanowienia kończącego postępowanie w sprawie. Skarżący kwestionuje brak zaskarżalności tego rodzaju postanowień wydawanych w stanie prawnym obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r. W ocenie skarżącego kwestionowana regulacja narusza art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji, ponieważ eliminuje możliwość skontrolowania postanowienia sądu drugiej instancji odrzucającego wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu, jako postanowienia kończącego postępowanie w sprawie.

Mając na uwadze model proceduralny obowiązujący w odniesieniu do tego rodzaju postanowień (kończących postępowanie w sprawie) wydawanych przez sąd pierwszej instancji a więc zaskarżalnych środkiem zaskarżenia o charakterze dewolutywnym, skarżący stoi na stanowisku, że zasada sprawiedliwości proceduralnej wymaga analogicznej regulacji w odniesieniu do postanowień o identycznym charakterze (niejednokrotnie także treści) wydawanych przez sąd drugiej instancji.

Wskazując jako wzorzec kontroli art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji skarżący oparł się na stanowisku Trybunału Konstytucyjnego. Ten ostatni przepis wyraża nie

tylko ustrojową zasadę, wedle której powinno być zorganizowane sądownictwo powszechne, ale - w świetle prezentowanego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego stanowiska - pełni również rolę gwarancyjną, wyrażając prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. W tym aspekcie, pozostając w ścisłym związku z art. 78 Konstytucji, może być dopuszczony jako wzorzec kontroli w postępowaniu skargowym przed Trybunałem Konstytucyjnym (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt SK 15/16). Z tego też powodu wskazano wzorzec kontroli konstytucyjności w postaci art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz w związku z art. 78 konstytucji.

Nawiązując do treści art. 78 Konstytucji, który powołany został jako przepis związkowy przy określaniu wzorca kontroli konstytucyjności, przypomnieć należy, że Trybunał Konstytucyjny objaśniał wielokrotnie rozumienie wyrażenia „sprawa”, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wyrażenie to musi być interpretowane w sposób autonomiczny wobec analogicznych wyrażań na gruncie konkretnych przepisów ustawowych.

Konstytucyjne pojęcie „sprawy” dotyczy nie tylko wąsko rozumianego postępowania głównego, lecz może obejmować inne postępowania, w których sąd rozstrzyga o prawach bądź obowiązkach danego podmiotu (zob. wyroki TK z: 7 września 2004 r., sygn. P 4/04, OTK ZU nr 8/A/2004, poz. 81, cz. III, pkt 4.4; 19 września 2007 r., sygn. SK 4/06, OTK ZU nr 8/A/2007, poz. 98, cz. III, pkt 5). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy. W uchwale składu 7 sędziów z 28 marca 2012 r. (sygn. akt I KZP 26/11, OSNKW nr 4/2012, poz. 36) stwierdził: „Pojęcie «sprawa», interpretowane przy uwzględnieniu treści art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, oznacza sprawę w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a także kwestii incydentalnej, która związana jest z możliwą ingerencją w sferę podstawowych praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji”.

Zgodnie z art. 78 Konstytucji każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, zaś wyjątki od tej zasady i tryb zaskarżania określa ustawa. Zakres normowania tego przepisu obejmuje wszystkie postępowania bez względu na to, czy toczą się przed sądem, czy przed niesądowym organem władzy publicznej, jak i bez względu na ich główny lub uboczny charakter (zob. wyrok TK z 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 110, cz. III, pkt 3.4.1). Jak wyjaśnił Trybunał w wyroku o sygn. SK 33/12, „z art. 78 zdanie pierwsze Konstytucji jednoznacznie wynika skierowany do prawodawcy postulat takiego kształtowania procedur, aby było przewidziane w nich prawo wniesienia przez stronę środka zaskarżenia. Zgodnie z orzecznictwem TK, do istoty analizowanego prawa należy możliwość uruchomienia weryfikacji orzeczenia i decyzji

zapadłych w pierwszej instancji. Ustawodawca ma zatem obowiązek nie tylko umożliwić zainteresowanej stronie prawo do wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia lub decyzji wydanych w pierwszej instancji, ale i umożliwić organowi rozpatrującemu środek zaskarżenia merytoryczną ocenę prawidłowości uprzednio rozstrzygniętej sprawy. Trybunał w wyroku z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99 (OTK ZU nr 7/1999, poz. 158, cz. III, pkt 2) stwierdził, że «konstytucyjna kwalifikacja konkretnych środków zaskarżenia pozostawionych przez prawodawcę do dyspozycji strony, uwzględniać musi całokształt unormowań determinujących przebieg danego postępowania. W szczególności konieczne jest zarówno odniesienie do rodzaju sprawy rozstrzyganej w danym postępowaniu, struktury i charakteru organów podejmujących rozstrzygnięcie, jak i wreszcie konsekwencji oddziaływania innych zasad i norm konstytucyjnych, w szczególności zaś konstytucyjnej zasady prawa do sądu» (por. wyrok TK z dnia 24 lutego 2015 r. K 34/12).

Mając na uwadze wykrystalizowane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego poglądy dotyczące zawartości normatywnej art. 78 Konstytucji, w ocenie skarżącego pominięcie ustawodawcze jakie na gruncie obowiązującego stanu prawnego ma miejsce w odniesieniu do sytuacji baraku możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu wniosku o uzasadnienie wyroku wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji w odniesieniu do wyroku tegoż sądu, narusza konstytucyjne prawo strony do zaskarzania orzeczeń. Wskazać bowiem ponownie należy, że w analizowanej sytuacji sąd drugiej instancji wydając przedmiotowe postanowienie w aspekcie funkcjonalnym jest sądem pierwszoinstancyjnym. Zatem od tego rodzaju postanowień, w myśl art. 78 Konstytucji stronie powinien przysługiwać środek odwoławczy.

Skarżący formułuje zarzut niekonstytucyjności art. 394² § 1¹ k.p.c. poprzez wyłączenie zaskarżalności w drodze zażalenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku wydanego przez ten sąd w stanie prawnym po 7 listopada 2019 r., kiedy to brak jest zaskarżalności postanowienia o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku - gdy postanowienie w tej kwestii zapadło na etapie rozpoznawania sprawy w drugiej instancji, w sytuacji, gdy taka zaskarżalność występuje w odniesieniu do postanowień sądu instancji pierwszej - taki stan prawny budzi zasadnicze zastrzeżenia konstytucyjne, ponieważ:

- brak symetrii w ukształtowaniu mechanizmu rozpatrywania wniosków o sporządzenie uzasadnienia wyroku oraz zaskarżalności rozstrzygnięć w tym zakresie, w zależności od tego,

czy wniosek został zgłoszony w pierwszej instancji czy drugiej instancji - jest w postępowaniu cywilnym niewytłumaczalny;

- potrzeba istnienia prawidłowego mechanizmu gwarancyjnego, pozwalającego na weryfikację orzeczeń kończących postępowanie w sprawie jest identyczna, niezależnie od tego, w jakiej instancji jest zgłaszany wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, bowiem uprawomocnienie się takiego orzeczenia w sposób nieodwracalny kształtuje sytuację prawną jednostki.

- zasada dwuinstancyjności nie polega na tym, że w określonej sprawie ma orzekać sąd drugoinstancyjny w sensie ustrojowym, lecz na tym, że rozstrzygnięcie sądu orzekającego w pierwszej instancji, to znaczy wydane po raz pierwszy w danej sprawie, podlega weryfikacji przez inny sąd - co do zasady - stojący w hierarchii sądów wyżej (dewolutywność); wyjątkowo może być weryfikowane również przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym. Tymczasem zaskarżony przepis uniemożliwia jakąkolwiek weryfikację postanowienia w sprawie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, i dlatego powinien być uznany za niezgodny z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności postępowania, prawem strony do zaskarżania orzeczeń i decyzji zapadłych przed sądem pierwszej instancji a w konsekwencji z konstytucyjnie gwarantowanym jednostce prawem do sądu;

- w stanie prawnym obowiązującym od 7 listopada 2019 r. składany przez stronę wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji zostanie przez ten sąd rozpoznany bez możliwości dalszego zaskarżenia rozstrzygnięcia w tej sprawie. Jeśliby zaś wniosek taki został złożony przed 7 listopada 2019 r. to wniosek ten zostałby rozpoznany przez sąd drugiej instancji, od którego rozstrzygnięcia przysługiwałby środek odwoławczy w postaci zażalenia do Sądu Najwyższego - z uwagi na obowiązujący wówczas przepis art. 394¹ § 2 k.p.c.

III. Wyczerpanie drogi prawnej, ostateczność rozstrzygnięcia

Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego wyrażonym w postanowieniu z dnia 16 października 2002 r., sygn. SK 43/01, wyczerpanie drogi prawnej i uzyskanie ostatecznego rozstrzygnięcia oznacza konieczność złożenia wszystkich przewidzianych prawem środków zaskarżenia oraz doprowadzenie w rezultacie do wydania ostatecznego orzeczenia o

konstytucyjnych wolnościach, prawach lub obowiązkach osoby wnoszącej skargę konstytucyjną.

W sprawie niniejszej skarżący wyczerpał drogę prawną i uzyskał ostateczne orzeczenie w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w L

z 4 września 2021 r. odrzucającego zażalenie pełnomocnika skarżącego, uznając je za niedopuszczalne.

IV. Wniesienie skargi z zachowaniem 3-miesięcznego terminu od dnia doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia

Postanowienie Sądu Okręgowego w L

z września 2021 r. odrzucające zażalenie pełnomocnika skarżącego na postanowienie tegoż sądu z sierpnia 2021 r. z powodu jego niedopuszczalności, zostało po raz pierwszy otwarte w portalu sądowym w dniu 4 października 2021 r., natomiast doręczone pełnomocnikowi skarżącego w dniu 15 października 2021 r.

Trzymiesięczny termin na wniesienie skargi konstytucyjnej upływa w dniu 15 stycznia 2022 r.

Wobec powyższego wnoszę jak w petitum skargi

Rafał Zych

Tomasz Kuciński
LB-1195

Grzegorz Koksanowicz

RAJON SĄD PRAWNY
LB-1194

Załączniki:

1. pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej x2
2. wniosek pełnomocnika skarżącego o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego z listopada 2020 r.
3. postanowienie Sądu Okręgowego w L z czerwca 2021 r.
4. wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L z listopada 2020 r. oraz wniosek o

sporządzenie uzasadnienia tego wyroku z lipca 2021 r. oraz jego uzupełnienie z lipca 2021 r.

5. postanowienie Sądu Okręgowego w L i z 0 sierpnia 2021 r.
6. zażalenie pełnomocnika powoda z września 2021 r.
7. postanowienie Sądu Okręgowego w L z września 2021 r. wraz z uzasadnieniem, zostało po raz pierwszy otwarte w portalu w dniu 4 października 2021 r., natomiast doręczone pełnomocnikowi skarżącego w dniu 15 października 2021 r.
8. odpisy skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami x 5